

PROGRAM ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 2007-2013

Program rolnośrodowiskowy¹

I. Co to jest program rolnośrodowiskowy?

Program rolnośrodowiskowy to jeden ze schematów pomocowych, zawartych w Programie Rozwoju Obszarów Wiejskich 2007-2013 (zwanym dalej PROW 2007-2013), który polega na realizacji określonych działań w ramach pakietów rolnośrodowiskowych. Działania te zmierzają do osiągnięcia zrównoważonego rozwoju obszarów wiejskich oraz do zachowania różnorodności biologicznej na tych terenach. Głównym założeniem PROW 2007-2013 jest ***promowanie produkcji rolnej opartej na metodach zgodnych z wymogami ochrony środowiska i przyrody.***

W celu uzyskania zamierzonego efektu środowiskowego, program rolnośrodowiskowy powinien być realizowany przynajmniej przez kilka lat - dlatego jest to zobowiązanie wieloletnie, w którym przyjęto 5-letni okres realizacji.

II. Pakiety rolnośrodowiskowe i stawki płatności

Działanie *Program rolnośrodowiskowy* obejmuje 9 pakietów rolnośrodowiskowych. W każdym pakiecie są warianty rolnośrodowiskowe, których wybór zobowiązuje do realizacji konkretnych szczegółowych zadań określonych w rozporządzeniu.

Poniższa tabela zawiera wszystkie pakiety i warianty rolnośrodowiskowe oraz stawki płatności w programie rolnośrodowiskowym 2007-2013."

Lp.	Pakiety rolnośrodowiskowe	Lp.	Warianty rolnośrodowiskowe	Stawki płatności
1.	Rolnictwo zrównoważone	1.	Wariant 1.1. Zrównoważony system gospodarowania	360 zł/ha

¹ Opracowano na podstawie rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 28 lutego 2008 r. w sprawie szczegółowych warunków i trybu przyznawania pomocy finansowej w ramach działania „Program rolnośrodowiskowy” objętego Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013 (Dz.U. 34, poz.200)

2.	Rolnictwo ekologiczne	2.	Wariant 2.1. Uprawy rolnicze (z certyfikatem zgodności)	790 zł/ha	
		3.	Wariant 2.2. Uprawy rolnicze (w okresie przestawiania)	840 zł/ha w pierwszym i drugim roku realizacji zobowiązania rolnośrodowiskowego	790 zł/ha w kolejnych latach realizacji zobowiązania rolnośrodowiskowego
		4.	Wariant 2.3. Trwałe użytki zielone (z certyfikatem zgodności)	260 zł/ha	
		5.	Wariant 2.4. Trwałe użytki zielone (w okresie przestawiania)	330 zł/ha w pierwszym i drugim roku realizacji zobowiązania rolnośrodowiskowego	260 zł/ha w kolejnych latach realizacji zobowiązania rolnośrodowiskowego
		6.	Wariant 2.5. Uprawy warzywne (z certyfikatem zgodności)	1300 zł/ha	
		7.	Wariant 2.6. Uprawy warzywne (w okresie przestawiania)	1550 zł/ha w pierwszym i drugim roku realizacji zobowiązania rolnośrodowiskowego, a w przypadku upraw roślin wieloletnich – również w trzecim roku realizacji tego zobowiązania	1300 zł/ha w kolejnych latach realizacji zobowiązania rolnośrodowiskowego
		8.	Wariant 2.7. Uprawy zielarskie (z certyfikatem zgodności)	1 050 zł/ha	
		9.	Wariant 2.8. Uprawy zielarskie (w okresie przestawiania)	1150 zł/ha w pierwszym i drugim roku realizacji zobowiązania rolnośrodowiskowego, a w przypadku upraw roślin wieloletnich – również w trzecim roku realizacji tego zobowiązania	1050 zł/ha w kolejnych latach realizacji zobowiązania rolnośrodowiskowego
		10.	Wariant 2.9. Uprawy sadownicze i jagodowe (z certyfikatem zgodności)	1 540 zł/ha	
		11.	Wariant 2.10. Uprawy sadownicze i jagodowe (w okresie przestawiania)	1800 zł/ha w pierwszym, drugim i trzecim roku realizacji zobowiązania rolnośrodowiskowego	1540 zł/ha w kolejnych latach realizacji zobowiązania rolnośrodowiskowego
		12.	Wariant 2.11. Pozostałe uprawy sadownicze i jagodowe (z certyfikatem zgodności)	650 zł/ha	
		13.	Wariant 2.12. Pozostałe uprawy sadownicze i jagodowe (w okresie przestawiania)	800 zł/ha w pierwszym, drugim i trzecim roku realizacji zobowiązania rolnośrodowiskowego	650 zł/ha w kolejnych latach realizacji zobowiązania rolnośrodowiskowego

3.	Ekstensywne trwałe użytki zielone	14.	Wariant 3.1. Ekstensywna gospodarka na łąkach i pastwiskach	500 zł/ha
4.	Ochrona zagrożonych gatunków ptaków i siedlisk przyrodniczych poza obszarami Natura 2000	15.	Wariant 4.1. Ochrona siedlisk lęgowych ptaków	1 200 zł/ha
		16.	Wariant 4.2. Mechowiska	1 200 zł/ha
		17.	Wariant 4.3. Szuwary wielkoturzycowe	800 zł/ha
		18.	Wariant 4.4. Łąki trzęślicowe i selernicowe	1 200 zł/ha
		19.	Wariant 4.5. Murawy ciepłolubne	1 200 zł/ha
		20.	Wariant 4.6. Półnaturalne łąki wilgotne	800 zł/ha
		21.	Wariant 4.7. Półnaturalne łąki świeże	800 zł/ha
		22.	Wariant 4.8. Bogate gatunkowo murawy bliźniczkowe	800 zł/ha
		23.	Wariant 4.9. Słonorośla	1 190 zł/ha
		24.	Wariant 4.10. Użytki przyrodnicze	550 zł/ha
5.	Ochrona zagrożonych gatunków ptaków i siedlisk przyrodniczych na obszarach Natura 2000	25.	Wariant 5.1. Ochrona siedlisk lęgowych ptaków	1 370 zł/ha
		26.	Wariant 5.2. Mechowiska	1 390 zł/ha
		27.	Wariant 5.3. Szuwary wielkoturzycowe	910 zł/ha
		28.	Wariant 5.4. Łąki trzęślicowe i selernicowe	1 390 zł/ha
		29.	Wariant 5.5. Murawy ciepłolubne	1 380 zł/ha
		30.	Wariant 5.6. Półnaturalne łąki wilgotne	840 zł/ha
		31.	Wariant 5.7. Półnaturalne łąki świeże	840 zł/ha
		32.	Wariant 5.8. Bogate gatunkowo murawy bliźniczkowe	870 zł/ha
		33.	Wariant 5.9. Słonorośla	1 190 zł/ha
		34.	Wariant 5.10. Użytki przyrodnicze	550 zł/ha

6.	Zachowanie zagrożonych zasobów genetycznych roślin w rolnictwie	35.	Wariant 6.1. Produkcja towarowa lokalnych odmian roślin uprawnych	570 zł/ha
		36.	Wariant 6.2. Produkcja nasienna towarowa lokalnych odmian roślin uprawnych	800 zł/ha
		37.	Wariant 6.3. Produkcja nasienna na zlecenie banku genów	4 700 zł/ha
		38.	Wariant 6.4. Sady tradycyjne	2 100 zł/ha
7.	Zachowanie zagrożonych zasobów genetycznych zwierząt w rolnictwie	39.	Wariant 7.1. Zachowanie lokalnych ras bydła	1 140 zł/szt.
		40.	Wariant 7.2. Zachowanie lokalnych ras koni	1 500 zł/szt.
		41.	Wariant 7.3. Zachowanie lokalnych ras owiec	320 zł/szt.
		42.	Wariant 7.4. Zachowanie lokalnych ras świń	570 zł/szt.
8.	Ochrona gleb i wód	43.	Wariant 8.1. Wsiewki poplonowe	330 zł/ha
		44.	Wariant 8.2. Międzyplon ozimy	420 zł/ha
		45.	Wariant 8.3. Międzyplon ścierniskowy	400 zł/ha
9.	Strefy buforowe	46.	Wariant 9.1. Utrzymanie 2-metrowych stref buforowych	44 zł/100 mb
		47.	Wariant 9.2. Utrzymanie 5-metrowych stref buforowych	110 zł/100 mb
		48.	Wariant 9.3. Utrzymanie 2-metrowych miedz śródpolnych	40 zł/100 mb
		49.	Wariant 9.4. Utrzymanie 5-metrowych miedz śródpolnych	100 zł/100 mb

W zależności od powierzchni realizacji zostały ustalone modulacje płatności dla niektórych pakietów:

Dla **Pakietu 1. Rolnictwo zrównoważone, Pakietu 2. Rolnictwo ekologiczne, Pakietu 8. Ochrona gleb i wód** obowiązuje następująca modulacja płatności:

- 100% stawki płatności – za powierzchnię od 0,1 ha do 100 ha
- 50% stawki płatności – za powierzchnię od 100,01 ha do 200 ha
- 10 % stawki płatności – za powierzchnię powyżej 200 ha

Dla **Pakietu 3. Ekstensywne trwale użytki zielone** obowiązuje następująca modulacja:

- 100% stawki płatności – za powierzchnię od 0,1 ha do 10 ha
- 75% stawki płatności – za powierzchnię od 10,01 do 50 ha
- 50% stawki płatności – za powierzchnię od 50,01 do 100 ha
- 10% stawki płatności – za powierzchnię powyżej 100 ha

III. Opis pakietów rolnośrodowiskowych²

Pakiet 1. Rolnictwo zrównoważone

Realizacja zadań w ramach tego pakietu ma na celu ograniczenie negatywnego wpływu rolnictwa na środowisko.

Główne wymogi przy realizacji tego pakietu:

- przestrzeganie odpowiedniego następstwa roślin i doboru roślin,
- ograniczenie nawożenia, opracowanie planu nawozowego,
- realizacja na obszarze całego gospodarstwa rolnego

Pakiet 2. Rolnictwo ekologiczne

W tym pakiecie należy stosować metody uprawy ekologicznej, zgodnie z krajowymi i unijnymi przepisami o rolnictwie ekologicznym.

Warunkiem uczestnictwa w pakiecie jest rozpoczęcie procedury przestawiania na produkcję rolniczą metodami ekologicznymi pod kontrolą upoważnionej Jednostki Certyfikującej albo posiadanie certyfikatu zgodności wydanego przez taką jednostkę. Wymagania dotyczą m.in. przeznaczenia plonu, przestrzegania określonych terminów koszenia, wykonywania na plantacji zabiegów uprawowych i pielęgnacyjnych w przypadku upraw sadowniczych i jagodowych.

Pakiet 3. Ekstensywne trwale użytki zielone

Wymogi w tym pakiecie dotyczą ograniczenia nawożenia, ilości i terminów pokosów oraz intensywności wypasu, w zależności od rodzaju wybranego wariantu oraz sposobu użytkowania danej działki: kośnego, pastwiskowego, czy kośno-pastwiskowego.

Pakiet 4. Ochrona zagrożonych gatunków ptaków i siedlisk przyrodniczych poza obszarami Natura 2000

Pakiet 5. Ochrona zagrożonych gatunków ptaków i siedlisk przyrodniczych na obszarach Natura 2000

² Szczegóły zawiera załącznik nr 3 do rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 28 lutego 2008 r. w sprawie szczegółowych warunków i trybu przyznawania pomocy finansowej w ramach działania „Program rolnośrodowiskowy” objętego Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013.

W celu ochrony zagrożonych gatunków ptaków oraz zachowania cennych zbiorowisk roślinnych poza obszarami Natura 2000 (Pakiet 4.) oraz na obszarach Natura 2000 (Pakiet 5.) określono wymogi, które zakładają ograniczenie nawożenia, ilości i terminów pokosów lub kontrolę intensywności wypasu.

W tych pakietach podstawowym wymogiem jest posiadanie dokumentacji przyrodniczej sporządzonej przez upoważnionego eksperta w roku poprzedzającym rok rozpoczęcia realizacji zobowiązania rolnośrodowiskowego.

Dokumentacja ta powinna zawierać szczegółową charakterystykę danego siedliska przyrodniczego lub siedliska lęgowego ptaków³. Koszty transakcyjne poniesione w celu przygotowania takiej dokumentacji będą refundowane wraz z pierwszą płatnością rolnośrodowiskową. Wysokość kwoty do refundacji została uzależniona od powierzchni siedliska, a stawki ustalono jak poniżej:

- do 1 ha wysokość maksymalnej kwoty przeznaczonej na refundację kosztów transakcyjnych wynosi 500 zł
- od 1,01 do 5 ha – 1000 zł
- od 5,01 ha do 20 ha – 2000 zł
- od 20,01 do 50 ha – 3000 zł
- powyżej 50 ha – 4000 zł

Pakiet 6. Zachowanie zagrożonych zasobów genetycznych roślin w rolnictwie

Wymogi w tym pakiecie dotyczą uprawy lokalnych lub starych odmian gatunków roślin uprawnych zagrożonych wyginięciem i gatunków im towarzyszących⁴. Realizacja niektórych z tych wariantów wiąże się z koniecznością współpracy z różnymi instytucjami. Przykładowo, w zakresie wariantu dotyczącego produkcji nasiennej na zlecenie banku genów, rolnik musi posiadać umowę z jednostką badawczo-rozwojową, koordynującą lub realizującą zadania w zakresie ochrony zasobów genetycznych na rozmnażanie roślin, a w zakresie wariantu, dotyczącego produkcji nasiennej towarowej lokalnych odmian roślin uprawnych rolnik musi okazać w kolejnych latach świadectwo oceny polowej i laboratoryjnej materiału siewnego odmian miejscowych wpisanych do krajowego rejestru lub informację o wynikach badania.

Pakiet 7. Zachowanie zagrożonych zasobów genetycznych zwierząt w rolnictwie

Pakiet ten polega na wspieraniu i utrzymaniu hodowli lokalnych ras bydła, koni, owiec oraz świń zagrożonych wyginięciem, wpisanych do księgi hodowlanej oraz objętych programem ochrony zasobów genetycznych.

Pakiet 8. Ochrona gleb i wód

Podstawowe wymogi w tym pakiecie zmierzają do utrzymywania roślinności na gruntach ornych w okresie między dwoma plonami głównymi w formie zasiewu jednogatunkowego lub mieszanki kilku roślin oraz do zwiększenia udziału gleb z okrywą roślinną w okresie jesienno-zimowym. Realizacja zadań w Pakiecie 8. pozwala ograniczyć zanieczyszczenia wód odpadami pochodzenia rolniczego, a także ułatwia zwiększenie zawartości materii organicznej w glebie.

³ Wykaz gatunków ptaków oraz siedlisk przyrodniczych zawiera załącznik 4 do rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 28 lutego 2008 r. w sprawie szczegółowych warunków i trybu przyznawania pomocy finansowej w ramach działania Program rolnośrodowiskowy” objętego Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007/2013

⁴ Niszę gatunków roślin do uprawy w ramach realizacji Pakietu 6. zawiera zał. 4 ww. rozporządzenia

Pakiet 9. Strefy buforowe

Zadania w tym pakiecie polegają głównie na utrzymywaniu istniejących stref buforowych i miedz śródpolnych, tworzących podłużne pasy roślinności, ograniczające zanieczyszczenia wód, przeciwdziałające erozji oraz zwiększające różnorodność biologiczną terenów rolnych.

IV. Wymogi obowiązujące we wszystkich pakietach

Zgodnie z PROW 2007-2013, rolnik realizujący zobowiązanie rolnośrodowiskowe w ramach wszystkich pakietów i ich wariantów, jest zobowiązany do:

- zachowania trwałych użytków zielonych i elementów krajobrazu rolniczego nieużytkowanych rolniczo na terenie gospodarstwa rolnego,
- prowadzenia rejestru działalności rolnośrodowiskowej, zawierającego wykaz wypasów zwierząt oraz działań agrotechnicznych,
- przestrzegania innych wymogów w zakresie deklarowanych wariantów, których wykaz jest określony w załączniku nr 3 do rozporządzenia.

V. Kryteria dostępu do programu rolnośrodowiskowego

Rolnik może ubiegać się o płatność rolnośrodowiskową w ramach działania *Program rolnośrodowiskowy*, jeżeli:

- 1) posiada numer identyfikacyjny, nadany po złożeniu do biura powiatowego ARiMR wniosku o wpis do ewidencji;
- 2) jest rolnikiem, posiadaczem samoistnym lub zależnym gospodarstwa rolnego położonego na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, o powierzchni użytków rolnych nie mniejszej niż 1 ha;
- 3) zobowiąże się do realizacji programu rolnośrodowiskowego przez okres 5 lat, zgodnie z planem działalności rolnośrodowiskowej⁵;
- 4) zobowiąże się do przestrzegania podstawowych wymagań (szczegóły w rozdziale VI) na obszarze całego gospodarstwa rolnego;
- 5) zobowiąże się do przestrzegania wymogów, wynikających z poszczególnych pakietów/wariantów rolnośrodowiskowych.

VI. Podstawowe wymagania

Podstawowe wymagania są to normy obowiązkowe, związane w szczególności z ochroną środowiska, które muszą być przestrzegane przy prowadzeniu działalności rolniczej.

Zgodnie z rozporządzeniem Rady UE⁶ normy te obejmują:

- 1) normy w rozumieniu przepisów o płatnościach do gruntów rolnych i płatności cukrowej;

⁵ Plan działalności rolnośrodowiskowej sporządza się przy udziale upoważnionego doradcy rolnośrodowiskowego „zgodnie” z zał. nr 1 do rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju wsi z dnia 28 lutego 2008 r. w sprawie szczegółowych „” warunków i trybu przyznawania pomocy finansowej w ramach działania „Program rolnośrodowiskowy” objętego „Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013.

⁶ „” art. 39 ust. 3 rozporządzenia Rady (WE) nr 1698/2005 z dnia 20 września 2005 roku w sprawie wsparcia rozwoju „” obszarów wiejskich przez Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich (EFRROW)

- 2) wymogi podstawowe w zakresie zarządzania (SMR);
- 3) minimalne wymogi dotyczące stosowania nawozów i środków ochrony roślin;
- 4) inne wymogi obowiązkowe.

Podstawowe wymagania dla programu rolnośrodowiskowego w zakresie wymienionych obszarów zostały zamieszczone w załączniku 11 do dokumentu PROW 2007-2013⁷.

Beneficjenci programu rolnośrodowiskowego będą podlegać kontroli w zakresie wszystkich powyższych wymagań (te same wymagania obowiązują od 2008 roku rolników, ubiegających się o płatności obszarowe), natomiast sankcje w 2008 roku będą stosowane za nieprzestrzeganie wymogów wymienionych określonych w p. 1., 3. i 4.

NORMY W ROZUMIENIU PRZEPISÓW O PŁATNOŚCIACH DO GRUNTÓW ROLNYCH I PŁATNOŚCI CUKROWEJ (WYMAGANIA W ZAKRESIE ZASAD DOBREJ KULTURY ROLNEJ PRZY ZACHOWANIU WYMOGÓW ŚRODOWISKA)

Minimalne wymagania utrzymywania gruntów rolnych w dobrej kulturze rolnej (zgodnie z normami):

- 1) w przypadku gruntów ornych - uprawa roślin lub ugorowanie (ugorowanie ma miejsce wtedy, gdy grunt podlegał co najmniej raz w roku w terminie do dnia 31 lipca koszeniu lub innym zabiegom uprawowym zapobiegającym występowaniu i rozprzestrzenianiu się chwastów), przy czym dla zbóż ten sam gatunek rośliny może być uprawiany na danej działce rolnej nie dłużej niż 3 lata;
- 2) w przypadku łąk – koszenie okrywy roślinnej i jej usunięcie, co najmniej raz w roku w terminie do dnia 31 lipca, z tym że w przypadku łąk zadeklarowanych we wniosku o przyznanie:
  - a) płatności z tytułu realizacji przedsięwzięć rolnośrodowiskowych i poprawy dobrostanu zwierząt - okrywa roślinna jest na nich koszona i usuwana co najmniej raz w roku w terminie określonym w przepisach w sprawie szczegółowych warunków i trybu udzielania pomocy finansowej na wspieranie przedsięwzięć rolnośrodowiskowych i poprawy dobrostanu zwierząt objętej planem rozwoju obszarów wiejskich, jednak nie później niż do dnia 31 października,
  - b) pomocy finansowej w ramach działania płatności dla obszarów NATURA 2000 oraz związanych z wdrażaniem Ramowej Dyrektywy Wodnej - okrywa roślinna jest na nich koszona i usuwana w terminie określonym w przepisach o wspieraniu rozwoju obszarów wiejskich z udziałem środków Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich,
  - c) pomocy finansowej w ramach działania program rolnośrodowiskowy - okrywa roślinna jest na nich koszona i usuwana w terminie określonym w przepisach o wspieraniu rozwoju obszarów wiejskich z udziałem środków Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich;
- 3) w przypadku pastwisk - wypasanie zwierząt w okresie wegetacyjnym traw lub koszenie okrywy roślinnej i jej usuwanie co najmniej raz w roku w terminie do dnia 31 lipca, z tym że w przypadku pastwisk zadeklarowanych we wniosku o przyznanie:
  - a) pomocy finansowej w ramach działania płatności dla obszarów NATURA 2000 oraz związanych z wdrażaniem Ramowej Dyrektywy Wodnej - okrywa roślinna jest na nich koszona i usuwana w terminie określonym w przepisach o wspieraniu rozwoju obszarów wiejskich z udziałem środków Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich,
  - b) pomocy finansowej w ramach działania program rolno-środowiskowy - okrywa roślinna jest na nich koszona i usuwana w terminie określonym w przepisach o wspieraniu rozwoju obszarów

---

⁷ Dokument PROW 2007-2013 wraz załącznikami jest dostępny na stronach internetowych Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa oraz Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi pod adresem www.arimr.gov.pl oraz pod adresem www.minrol.gov.pl

wiejskich z udziałem środków Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich.

- 4) w przypadku gruntów ornych położonych na stokach o nachyleniu powyżej 20° grunty te nie powinny być wykorzystywane pod uprawę roślin wymagających utrzymywania redlin wzdłuż stoku lub utrzymywane jako ugór czarny
- 5) w przypadku gruntów ornych położonych na stokach o nachyleniu powyżej 20° wykorzystywanych pod uprawę roślin wieloletnich powinna być utrzymywana okrywa roślinna lub ściółka w międzyrzędziach albo uprawa powinna być prowadzona metodą tarasową;
- 6) zabrania się wypalania gruntów rolnych;
- 7) zabrania się wykonywania zabiegów uprawowych ciężkim sprzętem rolniczym w okresie wysycenia profilu glebowego wodą;
- 8) grunty rolne, na których prowadzona jest uprawa lub są ugorowane, nie powinny być porośnięte drzewami i krzewami z wyjątkiem:
  - a) drzew i krzewów:
    - niepodlegających wycięciu zgodnie z przepisami o ochronie przyrody,
    - mających znaczenie dla ochrony wód i gleb,
    - niewpływających na prowadzoną na tych gruntach produkcję roślinną,
  - b) gruntów, na których prowadzone są plantacje wierzby (*Salix* sp.) wykorzystywanej do wyplatania,
  - c) łąk i pastwisk oraz gruntów ornych położonych na stokach o nachyleniu powyżej 20%, które mogą być porośnięte pojedynczymi drzewami i krzewami, o ile nie wpływają one na prowadzoną na tych gruntach produkcję roślinną, a ich liczba nie przekracza 50 sztuk na hektar,
  - d) plantacji zagajników o krótkiej rotacji (CN ex 0602 90 41) wykorzystywanych na cele energetyczne.
- 9) plantacje zagajników drzew leśnych o krótkiej rotacji (CN ex 0602 90 41), wykorzystywanych na cele energetyczne, uznaje się za utrzymywane zgodnie z normami, jeżeli:
  - a) są utrzymywane w stanie niezachwaszczonym,
  - b) ich zbiór następuje w cyklu maksymalnie czteroletnim,
  - c) są położone:
    - 1,5 m od granicy sąsiedniej działki gruntu, na której założona została taka plantacja lub użytkowanej jako grunt leśny,
    - 3 m od granicy sąsiedniej działki gruntu użytkowanej w inny sposób niż jako grunt leśny, lub na którym została założona plantacja zagajników o krótkiej rotacji;
- 10) powierzchnię wyznaczoną przez granicę sąsiedniej działki gruntu oraz granicę plantacji zagajników drzew leśnych o krótkiej rotacji wykorzystywanych na cele energetyczne, które są położone 1,5 m od granicy sąsiedniej działki gruntu, na której założona została taka plantacja lub użytkowanej jako grunt leśny albo 3 m od granicy sąsiedniej działki gruntu użytkowanej w inny sposób niż jako grunt leśny lub na którym została założona plantacja zagajników o krótkiej rotacji, wlicza się do powierzchni działki rolnej i uznaje za utrzymywaną zgodnie z normami;
- 11) do gruntów rolnych utrzymywanych zgodnie z normami zalicza się również oczka wodne o powierzchni nie większej niż 100 m².⁸

MINIMALNE WYMOGI DOTYCZĄCE STOSOWANIA NAWOZÓW I ŚRODKÓW OCHRONY ROŚLIN ORAZ INNE ODPOWIEDNIE WYMOGI OBOWIĄZKOWE

- 1) niestosowanie nawozów niedopuszczonych do obrotu;
- 2) niestosowanie w okresie roku dawki nawozu naturalnego zawierającej więcej niż 170 kg azotu (N) w czystym składniku na 1ha użytków rolnych;
- 3) przechowywanie gnojówki i gnojowicy w szczelnych zbiornikach o pojemności umożliwiającej gromadzenie co najmniej 4-miesięcznej produkcji tego nawozu, a w przypadku obszarów szczególnie narażonych w rozumieniu przepisów w sprawie szczegółowych wymagań, jakim powinny odpowiadać programy działań mających na celu ograniczenie odpływu azotu ze źródeł rolniczych – umożliwiającej

⁸

Na podstawie rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 12 marca 2007 r., w sprawie minimalnych
norm (Dz. U. z 2007 r. Nr 46 poz. 306 z późn. zm.)

przechowywanie tych nawozów przez okres co najmniej 6 miesięcy, od dnia 1 stycznia 2011 r.; zbiorniki te powinny być zbiornikami zamkniętymi w rozumieniu przepisów dotyczących warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać budowle rolnicze i ich usytuowanie. Przepis obowiązuje podmioty, o których mowa w art. 18 ust. 1 ustawy z dnia 10 lipca 2007 r. o nawozach i nawożeniu (pomiot, który prowadzi chów lub hodowlę drobiu powyżej 40 000 stanowisk lub hodowlę świń powyżej 2 000 stanowisk dla świń o wadze ponad 30 kg lub 750 stanowisk dla macior) gnojówki i gnojowicy w szczelnych, zamkniętych zbiornikach również do dnia 31 grudnia 2010 r;

- 4) przechowywanie przez podmioty, o których mowa w art. 18 ust. 1 ustawy z dnia 10 lipca 2007 r. o nawozach i nawożeniu (pomiot, który prowadzi chów lub hodowlę drobiu powyżej 40 000 stanowisk lub hodowlę świń powyżej 2 000 stanowisk dla świń o wadze ponad 30 kg lub 750 stanowisk dla macior), nawozów naturalnych innych niż gnojówka i gnojowica na nieprzepuszczalnych płytach, zabezpieczonych w taki sposób, aby wycieki nie przedostawały się do gruntu, od dnia 1 stycznia 2009 r.
- 5) stosowanie nawozów naturalnych i organicznych w postaci stałej oraz płynnej wyłącznie w okresie od dnia 1 marca do dnia 30 listopada, z wyjątkiem nawozów stosowanych na uprawy pod osłonami (szklarnie, inspekty, namioty foliowe);
- 6) przykrycie lub wymieszanie z glebą nawozów naturalnych i organicznych, stosowanych na gruntach ornych, nie później niż następnego dnia po ich zastosowaniu, z wyjątkiem nawozów stosowanych w lasach oraz na użytkach zielonych;
- 7) niestosowanie nawozów:
  - na glebach zalanych wodą, przykrytych śniegiem lub zamarzniętych do głębokości 30 cm oraz podczas opadów deszczu;
  - naturalnych w postaci płynnej oraz azotowych na glebach bez okrywy roślinnej, położonych na stokach o nachyleniu większym niż 10%;
  - naturalnych w postaci płynnej podczas wegetacji roślin przeznaczonych do bezpośredniego spożycia przez ludzi;
- 8) zakaz stosowania na pastwiskach nawozów organicznych, organiczno-mineralnych;
- 9) niestosowanie nawozów naturalnych w odległości mniejszej niż 20 m od strefy ochronnej źródeł wody, ujęć wody, brzegu zbiorników oraz cieków wodnych, kąpielisk zlokalizowanych na wodach powierzchniowych oraz obszarów morskiego pasa nadbrzeżnego.

MINIMALNE WYMOGI DOTYCZĄCE STOSOWANIA ŚRODKÓW OCHRONY ROŚLIN

- 1) stosowanie wyłącznie środków ochrony roślin dopuszczonych do obrotu, zgodnie z etykietą-instrukcją stosowania, ściśle z podanymi w niej zaleceniami, oraz w taki sposób, aby nie dopuścić do zagrożenia zdrowia człowieka, zwierząt lub środowiska;
- 2) prowadzenie ewidencji zabiegów ochrony roślin i przechowywanie jej co najmniej przez okres 2 lat od dnia wykonania zabiegu ochrony roślin;
- 3) wykonywanie zabiegów przy użyciu środków ochrony roślin w produkcji rolnej wyłącznie przez osoby, które ukończyły szkolenie w zakresie stosowania środków ochrony roślin i posiadają aktualne zaświadczenie o ukończeniu tego szkolenia;
- 4) stosowanie środków ochrony roślin wyłącznie sprzętem sprawnym technicznie, który użyty zgodnie z przeznaczeniem zapewnia skuteczne zwalczanie organizmów szkodliwych i nie spowoduje zagrożenia zdrowia człowieka, zwierząt lub środowiska;
- 5) stosowanie środków ochrony roślin na terenie otwartym przy użyciu opryskiwaczy wyłącznie, jeżeli prędkość wiatru nie przekracza 3 m/s, a miejsce stosowania środka ochrony roślin jest oddalone o co najmniej 5 m od krawędzi jezdni dróg publicznych, z wyłączeniem dróg publicznych zaliczanych do kategorii dróg gminnych oraz powiatowych, i o co najmniej 20 m od pasiek, plantacji roślin zielarskich, rezerwatów przyrody, parków narodowych, stanowisk roślin objętych ochroną gatunkową, wód powierzchniowych oraz od granicy wewnętrznego terenu ochrony strefy pośredniej ujęć wody;

- 6) niestosowanie środków ochrony roślin bez zachowania okresu prewencji;
- 7) wykonywanie zabiegów środkami ochrony roślin z uwzględnieniem stosowania w pierwszej kolejności metod biologicznych, agrotechnicznych, hodowlanych lub integrowanej ochrony roślin.

INNE ODPOWIEDNIE WYMOGI OBOWIĄZKOWE

- 1) utrzymanie czystości i porządku na terenie gospodarstwa rolnego, w szczególności przez wyposażenie nieruchomości w urządzenia służące do zbierania odpadów komunalnych oraz utrzymywania tych urządzeń w odpowiednim stanie sanitarnym, porządkowym i technicznym;
- 2) zakaz:
  - użytkowania, niszczenia, umyślnego uszkodzania, zanieczyszczenia i dokonywania zmian obiektów przyrodniczych, obszarów zasobów, tworów i składników przyrody w parkach narodowych oraz rezerwatach przyrody;
  - umieszczanie tablic, napisów, ogłoszeń reklamowych i innych znaków niezwiązanych z ochroną przyrody, udostępnianiem parku albo rezerwatu przyrody, edukacją ekologiczną, z wyjątkiem znaków drogowych i innych znaków związanych z ochroną bezpieczeństwa i porządku powszechnego w parkach narodowych oraz rezerwatach przyrody;
  - wykonywania prac ziemnych trwale zniekształcających rzeźbę terenu w parkach narodowych oraz rezerwatach przyrody.
- 3) Zakaz:
  - wykonywania prac ziemnych trwale zniekształcających rzeźbę terenu, z wyjątkiem prac związanych z zabezpieczeniem przeciwsztormowym, przeciwpowodziowym lub przeciwoświsiskowym lub budową, odbudową, utrzymywaniem, remontem lub naprawą urządzeń wodnych w parkach krajobrazowych,
  - zakaz budowania nowych obiektów budowlanych w pasie szerokości 100 m od linii brzegów rzek, jezior i innych zbiorników wodnych, z wyjątkiem obiektów służących turystyce wodnej, gospodarce wodnej lub rybactwej - jeżeli taki zakaz został wprowadzony w danym parku krajobrazowym.

Minimalne wymogi dotyczące stosowania nawozów i środków ochrony roślin oraz inne odpowiednie wymogi obowiązkowe stanowią załącznik nr 2 do Rozporządzenia, w którym znajdują się odniesienia do odpowiednich aktów prawnych, przede wszystkim do ustawy o nawozach i nawożeniu⁹, ustawy o ochronie roślin¹⁰ oraz ustawy o ochronie przyrody¹¹.

VII. Sankcje

Za nieprzestrzeganie podstawowych wymagań w gospodarstwie oraz wymogów w ramach realizowanych pakietów, po kontrolach na miejscu i kontrolach administracyjnych stosowane będą sankcje, których wysokość określona jest w rozporządzeniu.

VIII. Obszar wdrażania programu rolnośrodowiskowego

Cały kraj

IX. Powierzchnia realizacji i zasady łączenia pakietów rolnośrodowiskowych

Pakiety rolnośrodowiskowe powinny być realizowane zgodnie z założeniami zawartymi w planie działalności rolnośrodowiskowej. W gospodarstwie rolnym można realizować dowolną liczbę pakietów, a płatności rolnośrodowiskowe wynikające z realizacji tych pakietów będą sumowane na danej powierzchni do wysokości określonych w rozporządzeniu 1698/2005¹², które na 2008 rok będą następujące:

⁹ Ustawa z dnia 10 lipca 2007 r. o nawozach i nawożeniu (Dz. U. z 2007 r. Nr 147 poz. 103).

¹⁰ Ustawa z dnia 18 grudnia 2003 r. o ochronie roślin (Dz. U. z 2007 r. Nr 11 poz. 94 oraz Dz. U. z 2007 r. Nr 80 ""r oz. 541)

¹¹ Ustawa z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz. U. z 2004 r., poz. 880)

Maksymalna płatność dla:

- upraw jednorocznych wynosi 600 €/ha, a odpowiednim przeliczeniu - 2156,10 zł
- specjalnych upraw wieloletnich - 900 €/ha, tj. 3234,15 zł
- innego użytkowania gruntu - 450 €/ha, tj. 1617,07 zł.

Płatność rolnośrodowiskowa nie przysługuje do działek rolnych za realizację zobowiązania rolnośrodowiskowego w ramach określonych pakietów lub ich wariantów, jeżeli wymogi tych pakietów/wariantów są objęte programami mającymi na celu ograniczenie odpływu azotu ze źródeł rolniczych na obszarach szczególnie narażonych na zanieczyszczenia związkami azotu (obszary OSN).

Przy łączeniu pakietów w jednym gospodarstwie należy pamiętać, że

1. Na tej samej powierzchni nie mogą być realizowane pakiety:

- Pakiet 3. Ekstensywne trwałe użytki zielone,
- Pakiet 4. Ochrona zagrożonych gatunków ptaków i siedlisk przyrodniczych poza obszarami Natura 2000 i
- Pakiet 5. Ochrona zagrożonych gatunków ptaków i siedlisk przyrodniczych na obszarach Natura 2000.

2. W danym gospodarstwie rolnym nie można realizować jednocześnie pakietów:

- Pakietu 2. Rolnictwo ekologiczne z pakietem 1. Rolnictwo zrównoważone

oraz

- Pakietu 2. Rolnictwo ekologiczne z pakietem 8. Ochrona gleb i wód.

Powierzchnia użytków rolnych, na których realizowany jest program rolnośrodowiskowy, może ulec zmianie tylko i wyłącznie przy zachowaniu określonych w rozporządzeniu zasad.

X. Termin i miejsce składania wniosków

Wnioski o przyznanie pierwszej płatności rolnośrodowiskowej i kolejnych płatności rolnośrodowiskowych składa się do kierownika biura powiatowego Agencji, właściwego ze względu na miejsce zamieszkania albo siedzibę rolnika, w terminie określonym do składania wniosków o przyznanie płatności w rozumieniu przepisów o płatnościach do gruntów rolnych i płatności cukrowej, który w 2008 roku jest określony od dnia 15 marca do 15 maja.

XI. Zasady przejścia ze „starego” PROW 2004-2006 na PROW 2007-2013

Nie można być jednocześnie beneficjentem działania: „Wspieranie przedsięwzięć rolnośrodowiskowych i poprawy dobrostanu zwierząt” w ramach PROW 2004-2006 i działania „Program rolnośrodowiskowy” w ramach PROW 2007-2013.

Beneficjenci Działania 4. PROW 2004-2006 mogą natomiast przekształcić swoje zobowiązania na nowe 5-letnie zobowiązanie w Programie rolnośrodowiskowym 2007-2013, jednak nie wcześniej niż od 2008 r. oraz pod warunkiem, że:

- 1) dotychczasowe zobowiązanie było realizowane przez minimum 3 lata;
- 2) przekształcenie jest związane z niekwestionowaną korzyścią dla środowiska lub dobrostanu zwierząt;
- 3) istniejące zobowiązanie jest znacząco wzmocnione.

---

¹² art. 39 Rozporządzenia rady (WE) nr 1698 /2005 z dnia 20 września 2005 r. w sprawie wsparcia rozwoju obszarów wiejskich przez Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich (EFRROW)

Konkretne pakiety, jakie można wymienić pomiędzy „starym” i „nowym” działaniem rolnośrodowiskowym zostały opisane w rozporządzeniu¹³.

INFORMACJE I WSKAZÓWKI DLA PRZYSZŁEGO BENEFICJENTA PROGRAMU ROLNOŚRODOWISKOWEGO

Podjąłeś decyzję o przystąpieniu do programu rolnośrodowiskowego?

- Sprawdź, czy spełniasz wszystkie kryteria dostępu do programu.
- Jeśli chcesz przystąpić do realizacji pakietu 1. Rolnictwo ekologiczne skontaktuj się z autoryzowaną przez Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi jednostką certyfikującą, która obejmie Twoje gospodarstwo planem kontroli.
- Skontaktuj się z doradcą rolnośrodowiskowym, który wskaże Ci, jakie pakiety możesz realizować w swoim gospodarstwie oraz pomoże sporządzić plan rolnośrodowiskowy dla Twojego gospodarstwa
  - jeśli spełniasz określone kryteria do realizacji w swoim gospodarstwie pakietu 4. lub 5., doradca wskaże Ci wykwalifikowanego eksperta botanika lub ornitologa, który sporządzi właściwą dokumentację przyrodniczą – dokumentację taką powinieneś mieć w roku poprzedzającym złożenie wniosku rolnośrodowiskowego (lista ekspertów dostępna będzie na stronie internetowej CDR Brwinów www.cdr.gov.pl)
- Pobierz formularz wniosku rolnośrodowiskowego i instrukcję wypełniania wniosku w biurze powiatowym ARiMR lub ze strony internetowej Agencji www.arimr.gov.pl.
- W instrukcji znajdziesz szczegóły dotyczące Podstawowych wymagań, których musisz przestrzegać w swoim gospodarstwie.
- Wypełnij starannie wniosek zgodnie z instrukcją.
- Złóż wniosek rolnośrodowiskowy wraz z załącznikami odpowiednimi do zadeklarowanego pakietu (osobiście lub wyślij pocztą) we właściwym biurze powiatowym ARiMR w tym samym terminie, w którym składasz wniosek o przyznanie płatności bezpośrednich (w 2008 roku od dnia 15 marca do 15 maja).
Pamiętaj, że od dnia 1 marca roku, w którym składasz wniosek o przyznanie pierwszej płatności, jesteś zobowiązany do realizacji zobowiązania rolnośrodowiskowego.
- Możesz złożyć zmianę do wniosku, ale tylko do dnia 31 maja danego roku.
- Decyzje administracyjne w sprawie przyznania pierwszej i kolejnych płatności wydaje kierownik BP w terminie od 1 października najpóźniej do końca roku, w którym został złożony wniosek. Decyzje takie otrzymasz pod warunkiem złożenia wniosku o płatność w każdym roku realizacji programu.
- Po złożeniu wniosku o pierwszą płatność otrzymasz formularz rejestru działalności rolniczej, który jesteś zobowiązany systematycznie wypełniać.

---

¹³ §30 Rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju wsi z dnia 28 lutego 2008 r. w sprawie szczegółowych warunków i trybu przyznawania pomocy finansowej w ramach działania „Program rolnośrodowiskowy” objętego Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013

- Pierwszą płatność rolnośrodowiskową otrzymasz na Twoje konto podane we wniosku o wpis do ewidencji w terminie 12 miesięcy od rozpoczęcia realizacji programu, (np. złożysz wniosek w 2008 roku, pierwszą płatność otrzymasz do dnia 1 marca 2009 r.).
- Kolejne płatności wpłyną na Twoje konto w terminie do ostatniego dnia lutego następującego po roku, w którym złożyłeś wniosek o przyznanie tej płatności (złożysz wniosek o płatność w drugim roku programu w 2009 roku– płatność będzie wykonana do końca lutego 2010 r.).
- Każdy Twój wniosek zostanie skontrolowany w Biurze Powiatowym, możesz również mieć kontrolę na miejscu w gospodarstwie.
- Wraz z przystąpieniem do programu jesteś zobowiązany do realizacji zadań zgodnie z planem rolnośrodowiskowym, o każdej zmianie dotyczącej Twojego zobowiązania musisz powiadomić właściwe Biuro Powiatowe ARiMR.
- W postępowaniu administracyjnym przy obsłudze Twojego wniosku obowiązują przepisy Kodeksu Postępowania Administracyjnego¹⁴.
- Aktualne akty prawne, formularze oraz instrukcje wypełniania znajdziesz na stronie internetowej Agencji pod adresem: www.arimr.gov.pl lub na stronach Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi pod adresem: www.minrol.gov.pl.

---

¹⁴ Ustawa z dnia 14 czerwca 1960 r. Kodeks postępowania administracyjnego (Dz.U. Nr 30 poz.168 z późn.zm)